

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-ADVERTISING

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

- Q.1 A) **Select the most appropriate answer from the options given below and rewrite the statements: (ANY TEN)** [10]
- i) The process of direct communication between the sales person and a prospect is called ____.
A) Personal Selling   B) Direct Marketing
C) Advertising   D) Outdoor Advertising
- ii) Brand image is the _____ of the brand in the minds of target customers.
A) Vision   B) Perception
C) Mission   D) Proposition
- iii) _____ agency provides all advertising services to the client.
A) Full Service   B) Global
C) In-house   D) Proposition
- iv) Creative Pitch is prepared by a _____ to secure advertising account.
A) Production Manager   B) HR Manager
C) Salesforce   D) Ad agency
- v) _____ refers to closing account with existing agency and switch to another agency.
A) Client Turnover   B) Creative Pitch
C) Copy Writing   D) Brand image
- vi) _____ advertising focuses on the achievements of the organization.
A) Advocacy   B) Institutional
C) Pro bono   D) Green
- vii) The alphabet first 'A' in AIDA Model stands for _____.
A) Achievement   B) Advice
C) Action   D) Attention
- viii) Pro Bono advertising deals with _____ issues.
A) Religious   B) Political
C) Social   D) Technical
- ix) Advertising helps a brand in crisis by using _____.
A) Government   B) Celebrity
C) Competitor   D) None of these
- x) _____ advertisements give support to Herbals and Ayurvedic medicines and products.
A) Dabur   B) Surf excel
C) Lakme   D) Ariel
- xi) _____ concept links brand to finance.
A) Brand image   B) Brand equity
C) Brand extension   D) Brand name
- xii) _____ stage is also known as 'reminder advertising'.
A) Retentive   B) Growth
C) Introduction   D) none of these

(P.T.O)

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-ADVERTISING

- Q.1 B) **State whether the following statements are TRUE or FALSE: (ANY TEN)** [10]
- i) Integrated Marketing Communication is continuous activity.
  - ii) Creative advertising helps to increase demand for the goods.
  - iii) Brand loyalty does not contribute towards brand equity.
  - iv) Brand crisis does not lead to loss to the company.
  - v) Global ad agencies have presence in limited number of countries.
  - vi) Generic advertising is also called as primary advertising.
  - vii) A properly designed package can influence the prospects to buy the product.
  - viii) Trade fairs and exhibitions are modern forms of promoting the sale of products.
  - ix) Traffic in advertising is a matter of scheduling.
  - x) Changing attitudes of customers cannot be an objective of advertising.
  - xi) Creative advertising boutiques limit the amount and kind of service they offer.
  - xii) All advertisements directed at children are unethical.
- Q.2 **Answer ANY TWO of the following:** [15]
- A) Discuss the benefits of advertising.
  - B) Elaborate the Features of Advertising.
  - C) Discuss the Classification of advertising based on Geographic Area and Audience.
- Q.3 **Answer ANY TWO of the following:** [15]
- A) Examine the structure and services of an advertising agency.
  - B) Explain the Factors to be considered while selecting an Ad Agency.
  - C) Discuss the reasons for Client Turnover.
- Q.4 **Answer ANY TWO of the following:** [15]
- A) Explain the effects of advertising on consumer demand.
  - B) Elaborate various forms of dishonest or unethical advertising practices.
  - C) Clarify the role of the Advertising Standards Council of India (ASCI).
- Q.5 **Answer ANY TWO of the following:** [15]
- A) Explain the various factors influencing Brand Equity.
  - B) Outline the characteristics of rural advertising.
  - C) Explain in detail AIDA Model.
- Q.6 **Write short notes: (ANY FOUR)** [20]
- A) Classification of advertising based on functions and stages
  - B) Ways of avoiding Client Turnover
  - C) Features of IMC
  - D) Creative Pitch
  - E) Pro Bono Advertising
  - F) Green Advertising

ॐ•ॐ

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 A) खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य उत्तर निवडा आणि वाक्य पुन्हा लिहा: (कोणतेही दहा) [10]
- i) विक्रेता आणि संभाव्य ग्राहक यांच्यातील थेट संवादाची प्रक्रिया _____ म्हणून ओळखली जाते.
- A) वैयक्तिक विक्री B) थेट विपणन
C) जाहिरात D) बाह्य जाहिरात
- ii) ब्रँड प्रतिमा ही लक्ष्यीत ग्राहकांच्या मनात ब्रँडची _____ आहे.
- A) दृष्टिकोन B) धारणा
C) ध्येय D) प्रस्तावना
- iii) _____ एजन्सी ग्राहकाला सर्व जाहिरात सेवा पुरवते.
- A) पूर्ण सेवा B) जागतिक
C) इन-हाऊस D) प्रस्तावना
- iv) क्रिएटिव्ह पिच _____ द्वारे जाहिरात खाते मिळवण्यासाठी तयार केले जाते.
- A) उत्पादन व्यवस्थापक B) एचआर व्यवस्थापक
C) विक्री दल D) जाहिरात एजन्सी
- v) _____ म्हणजे विद्यमान एजन्सीशी खाते बंद करून दुसऱ्या एजन्सीकडे जाणे.
- A) ग्राहक उलाढाल B) क्रिएटिव्ह पिच
C) कॉपी राइटिंग D) ब्रँड प्रतिमा
- vi) _____ जाहिरात संस्थेच्या यशावर लक्ष केंद्रित करते.
- A) वकिली B) संस्थात्मक
C) प्रो बोनो D) हरित
- vii) AIDA मॉडेलमधील पहिल्या 'A' चा अर्थ _____ आहे.
- A) अचिव्हमेंट B) अँडवाईस
C) अॅक्शन D) अटेन्शन
- viii) प्रो बोनो जाहिरात _____ समस्यांशी संबंधित आहे.
- A) धार्मिक B) राजकीय
C) सामाजिक D) तांत्रिक

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-ADVERTISING

- ix) संकटात असलेल्या ब्रँडला विज्ञापन _____ मदत करते.
A) सरकार B) सेलिब्रिटी
C) स्पर्धक D) यापैकी काहीही नाही
- x) _____ जाहिराती हर्बल आणि आयुर्वेदिक औषधे आणि उत्पादने यांना समर्थन देतात.
A) डाबर B) सर्फ एक्सेल
C) लक्मे D) एरियल
- xi) _____ संकल्पना ब्रँडला वित्ताशी जोडते.
A) ब्रँड प्रतिमा B) ब्रँड इक्विटी
C) ब्रँड विस्तार D) ब्रँड नाव
- xii) _____ पायरी 'स्मरण जाहिराती' म्हणून ओळखली जाते.
A) कायम ठेवणारा B) वाढ
C) परिचय D) यापैकी काहीही नाही

- Q.1 B) **खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा: (कोणतेही दहा)** [10]
- i) संपूर्ण विपणन संप्रेषण सतत चालणारी क्रिया आहे.
ii) सर्जनशील जाहिरात वस्तूची मागणी वाढविण्यास मदत करते.
iii) ब्रँड निष्ठा ब्रँड इक्विटीमध्ये योगदान देत नाही.
iv) ब्रँड संकटात असताना कंपनीला तोटा होत नाही.
v) जागतिक जाहिरात एजन्सीची उपस्थिती मर्यादित देशांमध्ये आहे.
vi) सामान्य जाहिरातीला प्राथमिक जाहिरात असेही म्हणतात.
vii) चांगल्या प्रकारे डिझाइन केलेले पॅकेज उत्पादन खरेदी करण्यासाठी संभाव्य ग्राहकांना प्रभावित करू शकते.
viii) व्यापारी मेळे आणि प्रदर्शन उत्पादनांच्या विक्रीच्या प्रोत्साहनाचे आधुनिक स्वरूप आहेत.
ix) जाहिरातीत वाहतूक हे एक वेळापत्रक बनवण्याचे कार्य आहे.
x) ग्राहकांच्या दृष्टिकोनात बदल करणे हे जाहिरातीचे उद्दिष्ट असू शकत नाही.
xi) सर्जनशील जाहिरात बुटीक त्यांनी प्रदान केलेल्या सेवांची मात्रा आणि प्रकार मर्यादित करतात.
xii) लहान मुलांचा समावेश असलेल्या सर्व जाहिराती अनैतिक असतात.

- Q.2 **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:** [15]
- A) जाहिराताचे फायदे यावर चर्चा करा.
B) जाहिरातीची वैशिष्ट्ये विस्तृतपणे लिहा.
C) भौगोलिक क्षेत्र आणि प्रेक्षकांवर आधारित जाहिरातीचे वर्गीकरण वर चर्चा करा.

- Q.3 **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:** [15]
- A) जाहिरात संस्थेची रचना आणि सेवा तपासा.
B) जाहिरात संस्था निवडताना विचारात घेण्यासारखे घटक स्पष्ट करा.
C) क्लायंट टर्नओवरच्या कारणांची चर्चा करा.

- Q.4 **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:** [15]
- A) जाहिरातींचा ग्राहकांच्या मागणीवर प्रभाव स्पष्ट करा.
B) अविचारी किंवा अनैतिक जाहिरातींच्या विविध स्वरूपांवर विस्ताराने चर्चा करा.
C) भारतीय जाहिरात मानक परिषद (ASCI) चा भूमिका स्पष्ट करा.
- Q.5 **खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:** [15]
- A) ब्रँड इक्विटीवर प्रभाव टाकणारे विविध घटक स्पष्ट करा.
B) ग्रामीण जाहिरातांचे गुणधर्म लिहा.
C) "AIDA मॉडेलाचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या."
- Q.6 **कोणत्याही चार वर टीप लिहा:** [20]
- A) विज्ञापनाचे कार्ये आणि टप्प्यांवर आधारित वर्गीकरण
B) ग्राहक गमावणे टाळण्याचे मार्ग
C) समग्र विपणन संप्रेषण (IMC) ची वैशिष्ट्ये
D) सृजनशील प्रस्ताव
E) प्रो बोनो जाहिरात
F) ग्रीन जाहिरात

०४६०•४०८३

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Notes: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

- Q.1 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Explain the circular flow of income in a closed economy.
 बंधिस्त अर्थव्यवस्थेतील उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाह स्पष्ट करा.
 B) What are the difficulties in measurement of national income?
 राष्ट्रीय उत्पन्न मोजण्यात येणाऱ्या अडचणी कोणत्या आहेत?
 C) Explain the concept of GDP and GNP.
 GDP आणि GNP यांची संकल्पना स्पष्ट करा.
- Q.2 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss Say's law of market in different economy.
 विविध अर्थव्यवस्थांमध्ये से चा बाजाराचा नियम यावर चर्चा करा.
 B) Explain the consumption function with a suitable diagram.
 उपभोग फलन योग्य आकृतीसह स्पष्ट करा.
 C) Discuss the theory of Investment Multiplier.
 गुंतवणूक गुणक सिद्धांतावर चर्चा करा.
- Q.3 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss the various determinants of money supply.
 चलन पुरवठाच्या विविध निर्धारक घटकांची चर्चा करा.
 B) Discuss the RBI'S approach to measurement of money supply.
 चलन पुरवठ्याचे मोजमाप करण्यासाठी RBI च्या दृष्टीकोनांची चर्चा करा.
 C) Explain the Keynes approach to demand for money.
 पैशाच्या मागणीवर केन्स चा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- Q.4 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) What are the traditional functions of RBI?
 RBI चे पारंपारिक कार्य कोणते आहेत?
 B) Write a note on assets and liabilities of commercial banks.
 व्यापारी बँकांची मालमत्ता आणि देणी यावर एक नोंद लिहा.
 C) Discuss the progress of commercial banks since, 1991.
 1991 पासून व्यापारी बँकांच्या प्रगतीची चर्चा करा.

(P.T.O)

Q.5 Write short notes on: (ANY TWO)

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीप लिहा:

- A) Scope of macroeconomics
समष्टी अर्थशास्त्राची व्याप्ती
- B) Effective demand
प्रभावी मागणी
- C) Friedman's approach to demand for money
फ्राईडमनचा पैशाच्या मागणीसाठीचा सिद्धांत
- D) Functions of commercial banks
व्यापारी बँकांची कार्ये

ॐॐ•ॐॐ

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) Draw neat diagrams and give examples wherever necessary.
आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा व उदाहरणे द्या.
4) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
A) Distinguish between public finance and private finance.
सार्वजनिक वित्त आणि खाजगी वित्त यातील फरक सांगा
B) Explain the meaning and causes of market failure.
बाजार अपयशाचा अर्थ आणि कारणे स्पष्ट करा.
C) Bring out the instruments of stabilization policy.
स्थैर्यकरण धोरणाची साधने नमुद करा.
- Q.2 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
A) Explain Dalton's approach to the Principle of Maximum Social Advantage.
डाल्टनचे महत्तम सामाजिक लाभ तत्व स्पष्ट करा.
B) What are the merits and demerits of direct taxes?
प्रत्यक्ष कराचे गुण-दोष कोणते आहेत?
C) Discuss the impact and incidence of taxation.
करप्रणालीच्या कराघात व करपान यावर चर्चा करा.
- Q.3 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
A) Explain the Wagner's Law of public expenditure.
वॅगनरचा सार्वजनिक खर्चाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
B) Discuss the meaning and types of public debt.
सार्वजनिक कर्जाचा अर्थ आणि त्याच्या प्रकारांची चर्चा करा.
C) Describe the concepts of deficit in budget.
अंदाजपत्रकातील तुटीच्या संकल्पनांचे वर्णन करा.
- Q.4 **Answer ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
A) What are the components of Union Budget?
केंद्रीय अंदाजपत्रकाचे घटक कोणते आहेत?
B) Explain the benefits of GST in India.
भारतातील वस्तु व सेवा (GST) कराचे फायदे स्पष्ट करा.
C) Examine the major recommendations of the 14th Finance Commission.
१४ व्या वित्त आयोगाच्या प्रमुख शिफारशींचे परिक्षण करा.

Q.5

Write short answers on ANY TWO of the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात उत्तरे लिहा:

- A) Scope of public finance
सार्वजनिक वित्ताची व्याप्ती
- B) Canons of taxation
कर कसोट्या
- C) Objectives of fiscal policy
राजस्व धोरणाची उद्दिष्टे
- D) Features of FRBM Act, 2003
FRBM कायदा २००३ ची वैशिष्ट्ये

०४४०•४०४३

Seat no:

Time: 02 hrs 30 min

Max. Marks. 75

Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

Q.1 A) **Explain the following concepts: (ANY FIVE)**

[15]

खालील संकल्पना स्पष्ट करा: (कोणत्याही पाच)

1) Integrated Programme for older persons (IPOP) वृद्ध व्यक्तींसाठी एकात्मिक कार्यक्रम (IPOP)	5) Science in Ancient culture प्राचीन संस्कृतीतील विज्ञान
2) Minorities अल्पसंख्याक	6) Rehabilitation पुनर्वसन
3) Disabled persons दिव्यांग	7) Technology तंत्रज्ञान
4) Concept of Disaster आपत्तीची संकल्पना	8) Semantic barriers भाषेतील अडथळे

OR

B) Explain the goals, methods, and results of your Semester III Foundation Course project.

[15]

तुमच्या तृतीय सत्राच्या फाउंडेशन कोर्स प्रकल्पाचे उद्दिष्टे, पद्धती आणि परिणाम स्पष्ट करा.

Q.2 A) What are the common violations of women's rights in various areas of society and what are their long-term effects?

[15]

समाजाच्या विविध क्षेत्रांमध्ये महिलांच्या हक्कांचे सामान्य उल्लंघन कोणते आहेत आणि त्यांचे दीर्घकालीन परिणाम काय आहेत?

OR

B) What rights are guaranteed to children in India by the Constitution and legal frameworks?

[15]

भारतीय संविधान आणि कायदेशीर चौकटींनी मुलांना कोणते हक्क दिल्या आहेत.

Q.3 A) What is technology? Explain its role in economic and social development.

[15]

तंत्रज्ञान म्हणजे काय? आर्थिक आणि सामाजिक विकासात त्याची भूमिका स्पष्ट करा.

OR

B) Explain the physical and psychological effects of disaster.

[15]

आपत्तीचे शारीरिक आणि मानसिक परिणाम स्पष्ट करा.

Q.4 A) Explain the role of science in exploding Myth. Discuss in detail about science and superstitions.

[15]

विज्ञानाच्या साहाय्याने अंधश्रद्धांचा भांडाफोड करण्यात आलेली भूमिका स्पष्ट करा. विज्ञान आणि अंधश्रद्धांबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

OR

B) Explain the main differences between science and technology and how do they relate to each other.

[15]

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान यांच्यातील मुख्य फरक स्पष्ट करा आणि ते एकमेकांशी कसे संबंधित आहेत हे लिहा.

(P.T.O)

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-FC-III

- Q.5 A) What is a Statement of Purpose (SOP) and what are some tips for writing one? Draft a SOP. [15]
स्टेटमेंट ऑफ पर्पज (SOP) म्हणजे काय आणि ते लिहिण्याचे सल्ले काय आहेत ते लिहा? SOP तयार करा.

OR

- B) Discuss the importance of effective communication and interpersonal skills in professional settings. Include examples of how these skills can enhance teamwork, conflict resolution and overall workplace productivity. [15]

व्यावसायिक परिस्थितींमध्ये प्रभावी संवाद आणि आंतरव्यक्तिक कौशल्यांचे महत्त्व यावर चर्चा करा. या कौशल्यांचा, सांघिक कामगिरी वाढ निवारण आणि एकूणच कार्यस्थळी उत्पादकता कशी वाढवते याची उदाहरणे द्या.

०४१०•१०८२

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Give an account of the renaissance Italian or English literature.
इटालियन किंवा इंग्रजी साहित्याच्या पुनर्जागरणाचा लेखाजोखा द्या.
- B) What were the major causes of geographical discoveries?
भौगोलिक शोधांची प्रमुख कारणे कोणती होती?
- C) Explain in brief the causes of reformation.
सुधारणेची कारणे थोडक्यात सांगा.

Q.2 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Analyze the Social and Economic factors leading to the American Revolution.
अमेरिकन क्रांतीला कारणीभूत असलेल्या सामाजिक आणि आर्थिक घटकांचे विश्लेषण करा.
- B) Describe the Economic and political causes of the French Revolution.
फ्रेंच क्रांतीच्या आर्थिक आणि राजकीय कारणांचे वर्णन करा.
- C) Explain the major causes of the Industrial Revolution.
औद्योगिक क्रांतीची प्रमुख कारणे स्पष्ट करा.

Q.3 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Explain the reasons behind the formation of nation-states in Europe.
युरोपमधील राष्ट्र-राज्यांच्या निर्मितीमागील कारणे स्पष्ट करा.
- B) How did Bismarck achieve German unification?
बिस्मार्कने जर्मन एकीकरण कसे साध्य केले?
- C) Bring out the important causes responsible for Colonial expansion in Africa and Asia.
आफ्रिका आणि आशियातील वसाहती विस्तारासाठी जबाबदार असलेली महत्वाची कारणे लिहा.

Q.4 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Analyze the causes of the World War I.
पहिल्या महायुद्धाच्या कारणांचे विश्लेषण करा.
- B) What were the Important causes of the Russian Revolution?
रशियन क्रांतीची महत्वाची कारणे कोणती होती?
- C) Explain the structure of the League of Nations.
लीग ऑफ नेशन्सची रचना स्पष्ट करा

(P.T.O)

Q.5

Write Short Notes: (ANY TWO)

[20]

कोणत्याही दोनवर टीप लिहा:

- A) Voyages of Vasco da Gama
वास्को द गामा चा प्रवास
- B) Foreign Policy of Napoleon
नेपोलियनचे परराष्ट्र धोरण
- C) Joseph Mazzini
जोसेफ मॅझिनी
- D) Political Impact of the First World War.
पहिल्या महायुद्धाचा राजकीय प्रभाव

ॐ•॥

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नये.

Q.1 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Describe the importance of Numismatics and Epigraphy.
नाणकशास्त्र आणि एपिग्राफीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- B) State the different religious sources.
विविध धार्मिक स्रोत स्पष्ट करा.
- C) Explain any two foreign sources.
कोणतेही दोन परदेशी स्रोत स्पष्ट करा.

Q.2 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Explain the Social life of Indus Valley Civilization.
सिंधू संस्कृतीचे सामाजिक जीवन स्पष्ट करा.
- B) Write a note on the religious practices of the Indus Valley Civilization.
सिंधू संस्कृतीच्या धार्मिक पद्धतींवर एक टीप लिहा.
- C) Explain the town planning during the Indus Civilization period.
सिंधू संस्कृतीच्या काळातील नगर नियोजन स्पष्ट करा.

Q.3 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Review the Economy of the Vedic times.
वैदिक काळातील अर्थव्यवस्थेचे पुनरावलोकन करा.
- B) Describe the Rigvedic states and their political structure.
ऋग्वेदिक राज्ये आणि त्यांची राजकीय रचना स्पष्ट करा.
- C) Discuss the religion of Rigvedic period.
ऋग्वेदिक काळातील धर्माची चर्चा करा.

Q.4 **Attempt ANY TWO of the following:** [20]**खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:**

- A) Describe the evolution of any two Mahajanpadas.
कोणत्याही दोन महाजनपदांच्या उत्क्रांतीचे वर्णन करा.
- B) Describe the main teachings of Mahavira.
महावीरांच्या मुख्य शिकवणुकीचे वर्णन करा.
- C) Discuss Alexander's invasion of north-west India.
अलेक्झांडरच्या उत्तर-पश्चिम भारतावरील आक्रमणाची चर्चा करा.

(P.T.O)

Q.5

Write Short Notes: (ANY TWO)

[20]

कोणत्याही दोनवर टीप लिहा:

- A) Non-religious sources
गैर-धार्मिक स्रोत
- B) Decline of the Indus Civilization.
सिंधू संस्कृतीचा ऱ्हास
- C) The Persian Invasion of India and its impact.
भारतावर पर्शियन आक्रमण आणि त्याचा परिणाम
- D) Teachings of Buddha
बुद्धाची शिकवण यांचे मूल्यमापन करा

ॐ•॥

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) Each question carries equal marks.
 प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण आहेत.
 4) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Examine Marriage and moral according to Bernard Russell.
 बर्नार्ड रसेलच्या मते विवाह आणि नैतिकता तपासा.
 B) Discuss the feminist's perspective on gender identity.
 लिंग ओळखीबद्दल स्त्रीवादी दृष्टिकोनावर चर्चा करा.
 C) Write a note on nature and issues of same sex marriage.
 समलिंगी विवाहाचे स्वरूप आणि समस्या यावर एक टीप लिहा.
- Q.2 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss race and colonialism according to Franz Fanon.
 फ्रान्झ फॅननच्या मते वंश आणि वसाहतवाद यावर चर्चा करा.
 B) Critically examine the theory of Class Struggle by Karl Marx.
 कार्ल मार्क्सच्या वर्ग संघर्षाच्या सिद्धांताचे गंभीरपणे परीक्षण करा.
 C) Discuss the Gandhian Economic Order.
 गांधीवादी इकॉनॉमिक ऑर्डरची चर्चा करा.
- Q.3 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Define Pacifism and its relevance in present time.
 शांततावाद आणि वर्तमान काळातील त्याची प्रासंगिकता परिभाषित करा.
 B) What do you understand by Just War theory?
 जस्ट वॉर थिअरी तुम्हाला काय समजते?
 C) Elaborate the principles of justice of war.
 युद्धाच्या न्यायाची तत्वे स्पष्ट करा.
- Q.4 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Critically evaluate multiculturalism according to Bhikhu Parekh.
 भिखू पारेख यांच्या मते बहुसांस्कृतिकतेची चर्चा करा.
 B) What do you understand by Edward Said's Orientalism?
 एडवर्ड सैदच्या प्राच्यविद्या तुम्हाला काय समजते?
 C) Write a note on Michael Dummett's argument on Immigration and refugees.
 मायकेल डमेटच्या इमिग्रेशन आणि निर्वासित संबंधाच्या युक्तिवादावर एक टीप लिहा.

(P.T.O)

Q.5

Write a note on: (ANY TWO)

[20]

कोणत्याही दोन वर टीपा लिहा:

- A) Single parenting
एकल पालकत्व
- B) Dialectic of recognition
ओळखीचे द्वंद्वात्मक
- C) Types of Pacifism
शांततावादाचे प्रकार
- D) Brian Barry's critique of Multiculturalism
ब्रायन बॅरीच्या बहुसांस्कृतिकतेवर टीका

०३१०१८०२

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) Each question carry equal marks.
 प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण आहेत.
 4) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss the relationship of Brahman and Atman in Upanishadic philosophy.
 उपनिषदिक तत्त्वज्ञानातील ब्रह्मणं आणि आत्मा यांच्या संबंधांची चर्चा करा
 B) Elaborate Nyaya School of Philosophy.
 भारतीय तत्त्वज्ञानातील शाळांची तत्त्वज्ञाने स्पष्ट करा.
 C) General features of Schools of Indian Philosophy.
 भारतीय तत्त्वज्ञानाच्या शाळांची सामान्य वैशिष्ट्ये.
- Q.2 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss Charvaka epistemology.
 चार्वाक ज्ञानशास्त्राची चर्चा करा.
 B) What are the essential tenets of Charvaka Philosophy?
 चार्वाक तत्त्वज्ञानाचे आवश्यक सिद्धांत कोणते आहेत?
 C) Give a critical appraisal of Carvaka Ethics (Hedonism).
 कार्वाक नीतिशास्त्र (हेडोनिझम) चे गंभीर मूल्यांकन करा.
- Q.3 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss Anekantvada in Jain Philosophy.
 जैन तत्त्वज्ञानातील अनिकान्तवादाची चर्चा करा.
 B) Explain the Jaina classification of reality.
 वास्तविकतेचे जैन वर्गीकरण स्पष्ट करा.
 C) What are the three jewels (Tri-Ratnas) as outlined in Jainism?
 जैन धर्मात तीन दागिने (त्रिरत्न) कोणते आहेत?
- Q.4 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss the Eight-Fold Path in Buddhism.
 बौद्ध धर्मातील आठ पट मार्गावर चर्चा करा.
 B) Critically analyze the noble truths of Buddhist Philosophy.
 बौद्ध तत्त्वज्ञानातील उदात्त सत्यांचे विवेचन करा.
 C) Explain the Buddhist theory of Anatmavada.
 अनात्मवादाचा बौद्ध सिद्धांत स्पष्ट करा.

(P.T.O)

Q.5

Write a note on: (ANY TWO)

[20]

कोणत्याही दोन वर टीपा लिहा:

- A) Vedic Cosmology
वेदिक कॉस्मॉलॉजी
- B) Theory of Self according to Charvakas
चार्वाकांच्या मते आत्म-सिद्धांत
- C) Panch Anuvratas
पंच अनुव्रतास
- D) 5 Silas according to Buddhism.
बौद्ध धर्मानुसार 5 सिलास

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Discuss in detail the significance of political theory.
 राजकीय सिद्धांताच्या महत्वाची सविस्तर चर्चा करा.
 B) Explain the empirical approach to the study of political theory.
 राजकीय सिद्धांताच्या अध्ययनाचा अनुभवजन्य दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 C) Define Theory. Explain the nature of political theory.
 सिद्धांताची व्याख्या लिहा. राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- Q.2 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Explain the challenges to the sovereignty of the state in the modern period.
 आधुनिक काळात राज्याच्या सार्वभौमत्वासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.
 B) Define state and discuss in detail the elements of state.
 राज्याची व्याख्या लिहा आणि राज्याच्या घटकांची तपशीलवार चर्चा करा.
 C) Explain the Social contract theory given by Thomas Hobbes.
 थॉमस हॉब्स ने दिलेला सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.
- Q.3 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Explain in detail the concept and types of authority.
 अधिसत्तेची संकल्पना आणि प्रकार तपशीलवार स्पष्ट करा.
 B) Define Power. Discuss the sources and forms of power.
 सत्तेची व्याख्या लिहा. सत्तेचे स्रोत आणि प्रकार यावर चर्चा करा.
 C) Explain the concept and meaning of Legitimacy.
 अधिमान्यतेची संकल्पना व अर्थ स्पष्ट करा.
- Q.4 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Explain the grounds of resistance to political authority.
 राजकीय अधिसत्तेला प्रतिकार करण्याचे आधार स्पष्ट करा.
 B) Define law. Discuss the various sources of law.
 कायद्याची व्याख्या लिहा. कायद्याच्या विविध स्रोतांची चर्चा करा.
 C) What is political obligation? Discuss the grounds of political obligation.
 राजकीय आबंधन म्हणजे काय? राजकीय आबंधनाच्या आधारांची चर्चा करा.

(P.T.O)

Q.5

Write short notes: (ANY FOUR)

[20]

कोणत्याही चार वर टीपा लिहा:

- A) Types of resistance
प्रतिकाराचे प्रकार
- B) Divine origin theory
दैवी उद्गम सिद्धांत
- C) Civil society
नागरी समाज
- D) Types of law
कायद्याचे प्रकार
- E) Historical evolutionary theory
ऐतिहासिक उत्क्रांतीचा सिद्धांत
- F) Functions of welfare state
कल्याणकारी राज्याचे कार्य

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
 सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) Figures to the right indicate full marks.
 उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
 प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Describe the stages in the evolution of public administration.
 लोक प्रशासनाच्या उत्क्रांतीच्या टप्प्यांचे वर्णन करा.
 B) Define Public Administration. Discuss the features of Public administration.
 लोक प्रशासनाची व्याख्या लिहा. लोक प्रशासनाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 C) Distinguish between Public and Private administration in detail.
 लोक आणि खाजगी प्रशासनामध्ये फरक सविस्तर स्पष्ट करा.
- Q.2 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Explain F W Taylors contribution to the Scientific Management theory.
 वैज्ञानिक व्यवस्थापन सिद्धांतामध्ये एफ डब्ल्यू टेलरचे योगदान स्पष्ट करा.
 B) Describe Elton Mayo's contribution to Human Relations theory
 एल्टन मेयोच्या मानवी संबंध सिद्धांतातील योगदानाचे वर्णन करा.
 C) Explain Max weber's concept of bureaucracy.
 मॅक्स वेबरची नोकरशाहीची संकल्पना स्पष्ट करा.
- Q.3 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Explain McGregor's theory X and theory Y.
 मॅकग्रेगरचा सिद्धांत X आणि सिद्धांत Y चे स्पष्टीकरण लिहा.
 B) Define Hierarchy. Describe the advantages and disadvantages of hierarchy.
 अधिकार श्रेणीची व्याख्या लिहा. अधिकार श्रेणीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.
 C) Explain the concept of Delegation and bring out its advantages.
 प्रत्यायोजन ची संकल्पना स्पष्ट करा आणि त्याचे फायदे लिहा.
- Q.4 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:
 A) Write a detail note on E-governance.
 ई-गव्हर्नन्सवर तपशीलवार टिपण लिहा.
 B) Describe the concept of Public Private Partnership in detail.
 सार्वजनिक खाजगी भागीदारी या संकल्पनेचे तपशीलवार वर्णन करा.
 C) Define good governance. Explain its characteristics and need.
 सुशासनाची व्याख्या लिहा. त्याची वैशिष्ट्ये आणि गरज स्पष्ट करा.

Q.5

Write short notes: (ANY FOUR)

[20]

कोणत्याही चार वर टीपा लिहा:

- A) Decentralization
विकेंद्रीकरण
- B) POSDCoRB
POSDCoRB
- C) Public Choice approach
सार्वजनिक निवड दृष्टीकोन
- D) New Public management
नवीन लोक व्यवस्थापन
- E) SMART governance
स्मार्ट (SMART) शासन
- F) Trait theory of leadership
नेतृत्वाचा गुणधर्म सिद्धांत

०३१०•१०२२

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.
सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

Q.1 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Define social psychology and explain why we use scientific method to study it.
सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या करा आणि त्याचा अभ्यास करण्यासाठी आम्ही वैज्ञानिक पद्धती का वापरतो ते स्पष्ट करा.
- B) Describe the importance and roles of social neuroscience and implicit/ nonconscious processes in advancement of social psychology.
सामाजिक मानसशास्त्राच्या प्रगतीमध्ये सामाजिक न्यूरोसायन्सचे महत्त्व आणि भूमिका आणि अंतर्निहित/अचेतन प्रक्रियांचे वर्णन करा.
- C) Write a detailed note on deception, informed consent, and debriefing.
फसवणूक, सूचित संमती आणि डीब्रीफिंग यावर तपशीलवार टीप लिहा.

Q.2 **Attempt ANY TWO from the following:** [20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Define Social Perception and explain the following non-verbal cues.
i) Eye contact
ii) Body language
iii) Touching
सामाजिक धारणा परिभाषित करा आणि खालील गैर-मौखिक संकेत स्पष्ट करा.
i) डोळा संपर्क
ii) देहबोली
iii) स्पर्श करणे
- B) Define attribution and explain Jones and Davis theory/ Correspondence inference theory.
विशेषता परिभाषित करा आणि जोन्स आणि डेव्हिस सिद्धांत/ पत्रव्यवहार अनुमान सिद्धांत स्पष्ट करा.
- C) Evaluate whether first impressions can be changed.
पहिली छाप बदलली जाऊ शकते की नाही याचे मूल्यांकन करा.

(P.T.O)

Q.3

Attempt ANY TWO from the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Identify the learning processes through which attitudes are formed. How do attitudes develop?
शिकण्याची प्रक्रिया ओळखा ज्याद्वारे मनोवृत्ती तयार होतात. दृष्टिकोन कसा विकसित होतो?
- B) Comment on link between attitudes and behavior and the factors that affect this relationship.
Elaborate on the following:

- i) Social context
- ii) Strength of attitudes
- iii) Attitude extremity

वृत्ती व वर्तन यांच्यातील दुवा आणि या नाते संबंधावर परिणाम करणारे घटक यांच्यातील दुव्यावर टिप्पणी द्या.
खालील गोष्टींचा तपशील द्या:

- i) सामाजिक संदर्भ
- ii) वृत्तीची ताकद
- iii) वृत्तीचा अतिरेक

- C) Evaluate the effects of cognitive dissonance on attitude change along with alternative strategies for resolving dissonance and describe how dissonance could be a beneficiary tool in changing the behavior.

विसंगत निराकरणाचे वृत्ती बदलावरील होणाऱ्या परिणामांचे मूल्यमापन करा तसेच विसंगती निराकरणाचे पर्यायी धोरणांचे मूल्यांकन करा. विसंगती हे वर्तन बदलण्यासाठी फायदेशीर साधन कसे असू शकते याचे वर्णन करा.

Q.4

Attempt ANY TWO from the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Explain the importance of affiliation or need to belong in human existence.
'संलग्नतेचे महत्त्व' किंवा 'मानवी अस्तित्वात असण्याची आवश्यकता' हे स्पष्ट करा.
- B) Explain what we seek in romantic partners. Describe Sternberg's triangular model of love.
आम्ही रोमांटिक भागीदारांमध्ये काय शोधतो ते स्पष्ट करा. स्टर्नबर्गच्या प्रेमाच्या त्रिकोणी सिद्धांतचे (मॉडेल/ नमुना) वर्णन करा.
- C) How gender and stage of relationship affect what we desire in another person in relationships.
नातेसंबंधातील दुसऱ्या व्यक्तीमध्ये आपल्याला काय हवे आहे यावर लिंग आणि नातेसंबंधाचा टप्पा कसा परिणाम करतो?

Q.5

Attempt ANY TWO from the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Explain the experimentation method in detail using examples.
उदाहरणे वापरून प्रयोग पद्धतीचे तपशीलवार वर्णन करा.
- B) Explain Facial feedback hypothesis.
फेशियल फीडबॅक हायपोथिसिस स्पष्ट करा.
- C) Explain the two cognitive processes that occur when being persuaded.
मन वळवताना होणाऱ्या दोन बौद्धनिक प्रक्रियांचे स्पष्टीकरण द्या.
- D) Describe 3 main types of close relationships formed by people.
लोकांद्वारे बनवलेल्या 3 मुख्य प्रकारच्या जवळच्या संबंधांचे वर्णन करा.

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

Note: 1) **ALL** questions are **COMPULSORY**.

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) Do not write anything except seat no. on the question paper.

प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

Q.1 **Attempt ANY TWO from the following:**

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Explain how the psychoanalytic and behavioural perspective explain the lifespan development.
मनोविश्लेषणात्मक आणि वर्तनात्मक दृष्टीकोन आयुर्मानाच्या विकासाचे स्पष्टीकरण कसे देतात ते स्पष्ट करा.
- B) Describe the physical changes adolescents experience as they reach puberty.
तारुण्यात येताना पौगंडावस्थेतील शारीरिक बदलांचे वर्णन करा.
- C) Describe how cognitive development proceeds during adolescence according to Piaget.
पियाजेच्या मते किशोरावस्थेत संज्ञानात्मक विकास कसा होतो याचे वर्णन करा.

Q.2 **Attempt ANY TWO from the following:**

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Describe how self-concept and self-esteem develops during adolescence.
किशोरावस्थेत आत्म-संकल्पना आणि आत्म-सन्मान कसा विकसित होतो याचे वर्णन करा.
- B) Describe how family relationships are like during adolescence.
पौगंडावस्थेतील कौटुंबिक संबंध कसे असतात याचे वर्णन करा.
- C) Give short notes on:
i) Social comparison
ii) Reference groups
iii) Cliques and crowds

यावर लघु टीप लिहा:

- i) सामाजिक तुलना
ii) संदर्भ गट
iii) समूह आणि गर्दी

Q.3 **Attempt ANY TWO from the following:**

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Summarize the effects, origin, and consequences of stress.
तणावाचे प्रभाव, उत्पत्ती आणि परिणाम सारांशित करा.
- B) Compare and contrast Perry's and Scachie's development on cognitive development in young adulthood.
प्रारंभिक प्रौढावस्थातील बौद्धनिक विकासावर पेरी आणि स्काहीच्या विकासाची तुलना आणि विरोधाभास करा.
- C) Explain what intelligence is today and the types of intelligence, and how life events cause cognitive growth in young adults.
बुद्धिमत्ता काय आहे आणि बुद्धिमत्तेचे प्रकार स्पष्ट करा. जीवनातील घटनांमुळे तरुण प्रौढांमध्ये बौद्धनिक वाढ कशी होते हे स्पष्ट करा.

(P.T.O)

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-PSYCHOLOGY-III

Q.4 Attempt ANY TWO from the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Summarize what makes young adults happy and what is meant by social clock.
प्रारंभिक प्रौढांना कशामुळे आनंद होतो आणि सामाजिक घड्याळ म्हणजे काय याचा सारांश द्या.
- B) Explain the Sternberg's Triangular model of Love.
स्टर्नबर्गच्या प्रेमाचे त्रिकोणी सिद्धांत (नमुना/मॉडेल) स्पष्ट करा.
- C) Describe Ginzberg and Holland's theory of career choices.
गिन्झबर्ग आणि हॉलंड यांच्या करिअर निवडीच्या सिद्धांताचे वर्णन करा.

Q.5 Attempt ANY TWO from the following:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा:

- A) Write a detailed note on brain development during adolescence.
किशोरावस्थेतील मेंदूच्या विकासावर तपशीलवार नोंद लिहा.
- B) Describe the concept of popularity and unpopularity during adolescence & how adolescents react to peer pressure.
किशोरावस्थेतील लोकप्रियता आणि अलोकप्रियता या संकल्पनेचे वर्णन करा आणि किशोरवयीन मुले समवयस्कांच्या दबावाला कसे प्रतिसाद देतात याचे वर्णन करा.
- C) Describe how body develops and stays healthy during the period of early adulthood.
प्रारंभिक प्रौढावस्थेत शरीराचा विकास कसा होतो आणि शरीर निरोगी कसे राहते याचे वर्णन करा.
- D) Describe how young adults choose their spouses.
तरुण प्रौढ त्यांच्या जोडीदाराची निवड कशी करतात याचे वर्णन करा.

ଝନା•ଧର

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-SOCIOLOGY-II

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) Q No.1 is **COMPULSORY**.
प्रश्न क्र.१ अनिवार्य आहे.
2) Attempt any 5 questions from Q.No.2 - Q.No.9.
प्रश्न क्र.२ - प्रश्न क्र.९ पैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
3) Figures to the right indicate marks allotted.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 **Write Short Notes: (ANY FIVE)** [25]
कोणत्याही पाच वर टीपा लिहा:
- A) GAD Model
जीएडी मॉडेल
  - B) D.P Mukherjee's 'Modern Indian Culture: A Sociological Study'
डी.पी. मुखर्जी यांचे 'आधुनिक भारतीय संस्कृती: एक समाजशास्त्रीय अभ्यास'
  - C) OBC's Mobilization
ओबीसींचे एकत्रीकरण
  - D) Henry Lefebvre's "Right to the city"
हेन्री लेफेब्रव यांचे "Right to the city"
  - E) Mumbai Tourism
मुंबई पर्यटन
  - F) Leela Dube's Kinship and Gender in South and South East Asia: Patterns and Contrasts
लीला दुबे यांचे दक्षिण आणि दक्षिण पूर्व आशियातील नातेसंबंध आणि लिंग: नमुने आणि विरोधाभास
  - G) Economy of Maharashtra
महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था
  - H) Growth of Sociology in India
भारतातील समाजशास्त्राची वाढ
- Q.2 Write a detailed note on Mahatma Jyotiba Phule. [15]
महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्यावर सविस्तर नोंद लिहा.
- Q.3 Write a detailed note on G.S Ghurye with special reference to his 'Theoretical Approaches and Methodical Application'. [15]
G.S घुर्ये यांच्या 'सिद्धांत'च्या विशेष संदर्भात सविस्तर नोंद लिहा
दृष्टीकोन आणि पद्धतशीर अनुप्रयोग'.
- Q.4 Write a detailed note on Dalit Mobilization. [15]
दलित एकत्रीकरणावर सविस्तर नोंद लिहा.
- Q.5 Write a detailed note on Leela Dube with special reference to her books. [15]
लीला दुबे यांच्या पुस्तकांच्या विशेष संदर्भासह सविस्तर नोंद लिहा.
- Q.6 Write a detailed note on major castes and tribes in India. [15]
भारतातील प्रमुख जाती आणि जमातींची तपशीलवार नोंद लिहा.
- Q.7 Write a detailed note on 'Gender and Development'. [15]
'लिंग आणि विकास' या विषयावर तपशीलवार नोंद लिहा.

(P.T.O)

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-SOCIOLOGY-II

- Q.8 Write a detailed note on the regional diversity in Maharashtra. [15]
महाराष्ट्रातील प्रादेशिक विविधतेवर तपशीलवार नोंद लिहा.
- Q.9 Write a detailed note on 'Women and Tourism'. [15]
'महिला आणि पर्यटन' या विषयावर सविस्तर नोंद लिहा.

ॐॐॐॐॐॐॐॐ

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-SOCIOLOGY-III

Seat no:

Time: 03 hrs

Max. Marks. 100

- Note: 1) Q No.1 is **COMPULSORY**.
प्रश्न क्र.१ अनिवार्य आहे.
2) Attempt any 5 questions from Q.No.2 - Q.No.9.
प्रश्न क्र.२ - प्रश्न क्र.९ पैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
3) Figures to the right indicate marks allotted.
उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) Do not write anything except seat no. on the question paper.
प्रश्नपत्रिकेवर सीट नंबर शिवाय काहीही लिहू नका.

- Q.1 **Write Short Notes: (ANY FIVE)** [25]
कोणत्याही पाच वर टीपा लिहा:
- A) Defense Wing
संरक्षण विंग
  - B) Right to the City
शहराचा हक्क
  - C) Disability Act
अपंगत्व कायदा
  - D) Eco Feminism
पर्यावरणीय स्त्रीवाद
  - E) Patterns of Migration
स्थलांतराचे नमुने
  - F) Criminal Justice System in India
भारतातील फौजदारी न्याय प्रणाली
  - G) Digital Activism
डिजिटल सक्रियता
  - H) Parole
पॅरोल
- Q.2 Write a detailed note on Feminist Environmentalism. [15]
स्त्रीवादी पर्यावरणवादावर तपशीलवार टीप लिहा.
- Q.3 Write a detailed note on the 'Production of Space' with reference to Henry Lefebvre's 'Right to the City'. [15]
हेन्री लेफेब्रेच्या 'राइट टू द सिटी'च्या संदर्भात 'प्रॉडक्शन ऑफ स्पेस' वर तपशीलवार टीप लिहा.
- Q.4 Write a detailed note on 'Constitutional Rights and Duties' with special emphasis on the Indian Penal Code and C.R.P.C. [15]
भारतीय दंड संहिता आणि फौजदारी प्रक्रिया संहितावर विशेष भर देऊन 'संवैधानिक हक्क आणि कर्तव्ये' वर तपशीलवार टीप लिहा.
- Q.5 Write a detailed note on the 'Right to Health in India'. [15]
'भारतातील आरोग्याचा अधिकार' या विषयावर तपशीलवार टीप लिहा.
- Q.6 Write a detailed note on 'Carbon Footprint and Sustainable Development'. [15]
'कार्बन फूटप्रिंट आणि शाश्वत विकास' या विषयावर तपशीलवार टीप लिहा.
- Q.7 Write a detailed note on 'Migrant and Labour Concerns in India'. [15]
'भारतातील स्थलांतरित आणि कामगार चिंता' या विषयावर तपशीलवार टीप लिहा.

(P.T.O)

SYBA-III-REG/ATKT-OCT-2024-SOCIOLOGY-III

- Q.8 Is there a need to reform the Criminal Justice system? [15]
फौजदारी न्याय व्यवस्थेत सुधारणा करण्याची गरज आहे का?
- Q.9 Write a detailed note on 'Social Epidemiology'. [15]
"सामाजिक महामारी विज्ञान" वर सविस्तर टीप लिहा.

०४१०•१०८३